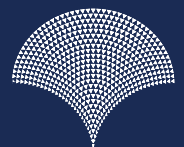

תפקוד משרד האוצר בחירום

דוח מוניטור מיוחד

אפריל 2026

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

CECI

דוח מוניטור מיוחד

אפריל 2026

תפקוד משרד האוצר בחירום

תחקיר ועריכה:

אביטל שטרן, מנהלת המוניטור, המרכז להעצמת האזרח

תוכן העניינים

תקציר	3
רקע	4
משרד האוצר במלחמה – סקירת אירועי חירום קודמים ורצף מדיניות	5
סקירת המצב הנוכחי – מבצע "שאגת הארי"	12
המלצות	17

תקציר

וחלקיים, במקום על הסדר קבוע, ברור וצפוי מראש. משמעות הדבר היא שגם באירועי חירום חוזרים, בעלי עסקים נאלצו להמתין בכל פעם מחדש לגיבוש מסלולי פיצוי ייעודיים, להתמודד עם תנאי זכאות משתנים ועם אי־ודאות באשר להיקף הסיוע, למועד קבלתו ולמסלול המתאים להם. מן הדו"ח עולה כי השאלה אינה רק כמה המדינה מוכנה לשלם בשעת חירום, אלא עד כמה היא מוכנה לתפקד. ללא היערכות מוקדמת, חיזוק הכשירות המקצועית, בניית מנגנונים קבועים ותכנון שיקומי ארוך טווח, הפער בין החלטות הממשלה לבין המענה בשטח ימשיך ליפול על האזרחים והרשויות.

ההמלצות המרכזיות לפעולה הן לגבש מראש מתווה פיצוי גמיש וקבוע למצבי חירום, כדי לצמצם את התלות בפתרונות אד־הוק; לחזק את קרן הפיצויים באמצעות כוח אדם ייעודי, מבנה ניהולי ברור והשלמת תהליכי הדיגיטציה; להקים מנגנון תגבור מהיר של כוח אדם מקצועי בשעת חירום, לרבות מערך מילואים אזרחי; להסדיר מראש את תחומי הדיור החלופי, השיקום והסיוע לרשויות המקומיות, כדי לאפשר מענה מהיר ומתואם יותר; לעגן בחקיקה מסלול ברור לפיצוי בגין נזק עקיף, כך שעסקים ואזרחים לא יידרשו להמתין בכל פעם מחדש למתווים זמניים; ולבסוף, לגבש תוכנית רב־שנתית סדורה לשיקום האזורים שנפגעו, ובראשם הצפון, שתכלול תקציב, מקורות מימון, חלוקת אחריות ומנגנון מעקב אחר הביצוע.

דו"ח זה בוחן את תפקוד משרד האוצר במצבי חירום, בדגש על מלחמת חרבות ברזל, ההסלמה בצפון, מבצע "עם כלביא" ומבצע "שאגת הארי". מן הממצאים עולה כי אף שהמדינה הפעילה מנגנוני פיצוי בהיקפים חסרי תקדים, המענה הכלכלי שניתן בפועל לא נשען על מערכת סדורה, מתואמת ומוכנה מראש. ערב המלחמה לא הייתה במשרד האוצר תוכנית מגירה מלאה למענה כלכלי בשעת חירום, וכתוצאה מכך סוגיות מרכזיות כמו פיצוי לעסקים, טיפול בנזקים ישירים, סיוע לרשויות מקומיות ופינוי תושבים גובשו תוך כדי המשבר ולא במסגרת היערכות מוקדמת. במקביל, הדו"ח מצביע על חולשות מבניות משמעותיות בקרן הפיצויים, ובהן מחסור בכוח אדם ייעודי, מבנה ארגוני שאינו מותאם לניהול חירום, עיכוב בקידום תהליכי דיגיטציה וקושי במתן מענה מהיר ויעיל להיקף גדול של תביעות.

גם ברמת השלטון המקומי עלו קשיים משמעותיים בניהם הרשויות המקומיות המפונות והקולטות נדרשו לנהל בזמן אמת פינוי תושבים, קליטה במלונות ובקהילות, הפעלת שירותי רווחה, לוגיסטיקה וקשר שוטף עם התושבים, אך לא תמיד קיבלו מהמדינה מענה תקציבי מהיר, פשוט ומתואם. בפועל, רבות מן הרשויות נשאו בחלק ניכר מן העומס התפעולי והאזרחי, בעוד שמנגנוני השיפוי הושתתו לא פעם על הליכים אישיים, בירוקרטיים ומפוצלים בין גורמי ממשל שונים. נוסף על כך, בתחום הנזק העקיף לעסקים המשיכה המדינה להישען על מתווים זמניים

רקע

בהתאם לכך, מי שנגרם להם נזק ישיר לרכוש, וכן מי שזקוקים לדירור חלופי לאחר שביתם הוכרז כלא ראוי למגורים, פונים לרשות המסים באמצעות קרן הפיצויים. גם עסקים שנפגעו בנזק עקיף מגישים את תביעותיהם לרשות המסים במסגרת מתווי הפיצוי לעסקים. לעומת זאת, מי שנזקקים לחל"ת, דמי אבטלה, קצבאות, מענקים אישיים או תגמולים סוציאליים, למשל עובדים שהוצאו לחל"ת, הורים שנאלצו להישאר בבית או אוכלוסיות הזכאיות לסיוע אישי – פונים לביטוח הלאומי. כך נבנה מערך הסיוע הכלכלי בזמן חירום: רשות המסים מטפלת בעיקר בפיצוי על רכוש ועל פגיעה כלכלית לעסקים, ואילו הביטוח הלאומי מעניק את המענה הסוציאלי.

למרות שמדינת ישראל התמודדה בשני העשורים האחרונים עם שורת מלחמות ומבצעים צבאיים, עדיין לא הוסדרו בחקיקה קבועה תנאי הזכאות ואופן החישוב של פיצויים בגין נזקים עקיפים. בפועל, גם לאחר אירועי חירום חוזרים, מנגנון הפיצוי הכלכלי ממשיך להיבנות במידה רבה תוך כדי תנועה, באמצעות הוראות שעה, תקנות ייעודיות ומתווים אד-הוק, ולא כמערכת סדורה, יציבה ומוכנה מראש. מצב זה יוצר אי־ודאות, מאריך את הזמן עד מתן המענה, ומקשה על אזרחים ועסקים להבין מהן זכויותיהם ובאיזה מסלול עליהם לפעול.³

מבחינה מוסדית, משרד האוצר הוא מסגרת ארגונית רחבה הכוללת כמה אגפים בעלי סמכויות ותפקידי שונים. לפי מסמכי התקציב הרשמיים של המשרד, אגף התקציבים אחראי לגיבוש תקציב המדינה ולקידום שינויים מבניים; אגף החשב הכללי מנהל את כספי המדינה, נכסיה, מערכי הרכש והמימון; האגף לשכר ולהסכמי עבודה אמן על ההסכמים הקיבוציים והסדרי העבודה. אגף הכלכלן הראשי עוסק בניתוח כלכלי, מדיניות הכנסות והערכות מאקרו; ורשות המסים אחראית לגביית מסים ולאכיפת דיני המס, אף שהיא פועלת תחת שר האוצר ולא כחלק מליבת המשרד.⁴

משרד האוצר הגוף הקובע את מדיניות הפיצוי הכלכלי בזמן חירום, ואילו רשות המסים, הפועלת תחתיו, אחראית ליישום בפועל של מתווי הפיצוי באמצעות קרן הפיצויים. המסגרת המשפטית המרכזית לפיצוי על נזקי מלחמה בישראל נשענת על חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961, ועל התקנות שהותקנו מכוחו. חוק זה מבחין בין **נזק ישיר**: פגיעה פיזית ברכוש, כגון בית, דירה, רכב, תכולה, ציוד או מבנה עסקי, לבין **נזק עקיף**: פגיעה כלכלית הנובעת מהלחימה, כמו ירידה בהכנסות, השבתת פעילות, היעדרות עובדים או מגבלות שהוטלו על המשק. בבסיס ההסדר עומדת התפיסה שלפיה נזקי מלחמה אינם אמורים ליפול על הנפגע הבודד בלבד, אלא לקבל מענה באמצעות מנגנון פיצוי מדינתי.⁵

¹ https://www.gov.il/he/departments/ministry_of_finance/govil-landing-page

² דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 26

³ דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 26

משרד האוצר במלחמה – סקירת אירועי חירום קודמים ורצף מדיניות

סבב הלחימה	השנה	מספר התביעות שהוגשו בגין נזקים ישירים	סך הפיצויים ששולמו בגין נזקים ישירים
מלחמת לבנון השנייה	2006	33,271	כ־1 מיליארד ש"ח
מבצע "עופרת יצוקה"	2009	2,485	כ־33.5 מיליון ש"ח
מבצע "עמוד ענן"	2012	4,054	כ־65 מיליון ש"ח
מבצע "צוק איתן"	2014	4,595	כ־200 מיליון ש"ח
מבצע "חגורה שחורה"	2019	242	כ־17 מיליון ש"ח
מבצע "שומר החומות"	2021	10,320	כ־333 מיליון ש"ח
מבצע "עלות השחר"	2022	474	כ־10 מיליון ש"ח
מבצע "מגן וחץ"	2023	555	כ־20 מיליון ש"ח
סה"כ		55,996	כ־1.7 מיליארד ש"ח

מקור: מבקר המדינה⁴

מתקפת הטרור ב־7 באוקטובר ומלחמת "חרבות ברזל" (2023)

מתקפת 7 באוקטובר ופרוץ מלחמת "חרבות ברזל" יצרו אירוע חירום כלכלי ואזרחי רחב היקף בו נפתחה גם חזית בצפון, וגם נורו יותר מ־27 אלף טילים, רקטות וכטב"מים, וכ־250 אלף תושבים פונו מבתיהם בדרום ובצפון. על רקע זה הופעלו בהיקף חסר תקדים מנגנוני הפיצוי של המדינה בגין נזקים ישירים ועקיפים. מדוח מבקר המדינה על ההיערכות הכלכלית לשעת חירום לפני מלחמת "חרבות ברזל" עולה כי ערב המלחמה משרד האוצר לא היה ערוך דיו לשמש כמטה כלכלי סדור לשעת חירום. אף שבמשרד פעלה רשות ייעודית לשעת חירום, שתפקידה להנחות את אגפי המשרד, לרכז את תוכניות המענה שלהם, לנהל את מרכז ההפעלה המשרדי ולשמש נציגת האוצר בגופי החירום הלאומיים, המבקר מצא כי בפועל לא גובשה מראש תוכנית מענה מתכללת ומפורטת דיה.⁸

בפרט, באגף התקציבים לא הייתה ערב המלחמה תוכנית מגירה סדורה וכתובה, בשיתוף המשרדים הרלוונטיים, למענה כלכלי בתרחישי חירום שונים, לרבות סוגיות של ביטחון תעסוקתי, מענקים ישירים, סיוע לעסקים ועלויות פינוי אוכלוסייה. המבקר קבע כי התנהלות האגף נשענה במידה רבה על זיכרון ארגוני ולא על מסמכי

בנוסף לפיצויים אלו ששולמו, מ־2014 ועד פרוץ מלחמת חרבות ברזל, שולמו כ־264 מיליון ש"ח בגין כ־18,500 תביעות לפיצוי על נזקים ישירים שנגרמו לא במהלך לחימה, אלא בעקבות פעולות טרור שונות, למשל יידי אבנים לעבר כלי רכב.⁵

מגפת הקורונה (2020)

אף שלא מדובר במלחמה, הדוח מציג את הקורונה כאירוע עם פגיעה דומה בעסקים קטנים ובינוניים. כלי הסיוע המרכזי היה מענקים כספיים בשלושה מסלולים: פגיעה בהכנסות, השתתפות בהוצאות קבועות ומענק סוציאלי לעצמאים ולשכירים בעלי שליטה, לצד מענקים לשימור והחזרת עובדים והקמת קרן הלוואות מיוחדת בערבות מדינה.⁶ מדוח מבקר המדינה מינואר 2026 עולה כי בתקופת הקורונה שולמו באמצעות רשות המסים 15.2 מיליארד ש"ח במענקי קורונה, ומתוכם נוצרו תשלומים עודפים בסך 1.38 מיליארד ש"ח.⁷

4 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

5 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

6 דוח מוניטור מיוחד: מלחמת חרבות ברזל – פיצוי עסקים קטנים ובינוניים בלחימה 2023

7 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

8 דוח מבקר המדינה – ההיערכות הכלכלית לשעת חירום לפני מלחמת חרבות ברזל – נובמבר 2025

המסים ועוד כ־40 עובדים במיקור חוץ. עם זאת, רוב העובדים הקבועים במוקדים אינם כפופים ארגונית לקרן הפיצויים אלא ליחידות אחרות ברשות המסים, ולכן הם מבצעים את עבודת הקרן בנוסף לתפקידים הרגיל ולעיתים גם תחת הנחיות סותרות. לפי מבקר המדינה, מבנה זה פוגע ביעילות הטיפול ובמהירות המענה.¹²

אחד הליקויים המרכזיים שזוהו עוד לפני המלחמה נגע לניהול צוותי השטח. כבר ב־2017 הומלץ לפתח מערכת שליטה ובקרה מבוססת GIS לניהול נפילות, תיעודף משימות והגשה דיגיטלית של תביעות. אף שהפרייקט אושר, ועלות הפיתוח הוערכה בכ־8.9 מיליון ש"ח, עד סוף 2024 המערכת המלאה לא הושלמה. במקום זאת פותחה רק מערכת מצומצמת בעלות של כ־1.9 מיליון ש"ח, שנכנסה לפיילוט בטבריה ביולי 2024, ובמסגרתה נרכשו 30 מסופונים בלבד. בפועל, גם במהלך המלחמה העבודה המשיכה להישען במידה רבה על רשימות ידניות, טפסי נייר ודיווחי אזרחים. לצד זאת, המבקר מציין לחיוב את עבודת צוותי השטח: יותר משליש מהתביעות נפתחו רק לאחר שצוותי השטח הגיעו לזירת הנזק, גם בלי שבעל הנכס פנה מיוזמתו. גם רשויות מקומיות ותושבים ציינו לחיוב את השירות והמענה שניתן בשטח, אף שברשויות שנפגעו עלה צורך בכוח אדם זמני ובגורם מתכלל שיסייע לתושבים מול קרן הפיצויים ומול משרדי הממשלה.¹³

פיצוי בגין נזק ישיר

עד סוף דצמבר 2024 הוגשו 63,063 תביעות בגין נזק ישיר, ומתוכן הסתיים הטיפול ב־52,622 תיקים, שהם 84% מהתביעות. בגין תיקים אלה שולמו 1.67 מיליארד ש"ח. מבחינת סוג הפגיעה, 84% מהתביעות היו בגין נזק פרטי, 14% בגין נזק עסקי ו־2% בקטגוריות אחרות. מבחינת היקף הפיצויים, כ־68% מהסכומים שולמו בגין נזק למבנים, 20% בגין רכבים ו־6% בגין תכולה וציוד אישי. מבחינה גיאוגרפית, 60% מהפיצויים שולמו בדרום, 22% במרכז ובירושלים ו־18% בצפון.¹⁴ כאשר מדובר בנזקים כבדים למבנים ולתשתיות, הדוח מבהיר שקרן הפיצויים אינה תמיד יכולה לשמש גוף שיקום יחיד. קיימות שתי דרכי שיקום: שיקום עצמי על בסיס פיצוי כספי ושומה, או

מדיניות כתובים, וכי גם לאחר משבר הקורונה לא גובשו מסמך הפקת לקחים ותוכנית מגירה סדורה. עוד צוין כי רק במהלך 2024 החל תהליך מסודר יותר של הפקת לקחים והנעת גיבוש תוכנית מגירה, כלומר לאחר פרוץ המלחמה ולא לפנייה. דוח מבקר המדינה על הכנת תקציבי המלחמה מוסיף כי גם בראשית המלחמה נדרש משרד האוצר לגבש תחת לחץ את המענה התקציבי לצרכים האזרחיים והביטחוניים. לפי הדוח, רק בתחילת נובמבר 2023 התקיים דיון תקציבי מסודר בהשתתפות שר האוצר, מנכ"ל המשרד ונציגי האגפים, ובו הוצגו אומדנים ראשוניים לצורכי הצבא, לפיצויים ולצרכים אזרחיים. המבקר מציין כי אגף התקציבים נאלץ למפות תוך כדי המשבר מקורות תקציביים לצרכים המיידיים, וממליץ כי בעתיד תתבצע היערכות מוקדמת יותר, תוך קביעת סדרי עדיפויות ברורים מראש ויצירת מסגרת סדורה שתאפשר תגובה מהירה יותר בשעת חירום.⁹ לעומת זאת במהלך המלחמה פורסמו על ידי אגף הכלכלן הראשי סקירות והערכות על השפעת הלחימה על שוק העבודה, הצמיחה והכנסות המדינה, והן שימשו בסיס חשוב להבנת עומק הפגיעה ולהתאמת המענה הממשלתי.¹⁰

קרן הפיצויים

לפי דוח מבקר המדינה מינואר 2026, יתרת קרן הפיצויים עמדה ערב המלחמה, בסוף ספטמבר 2023, על 17.7 מיליארד ש"ח, אך עד סוף 2024 היא ירדה ל־7.176 מיליארד ש"ח בלבד. הוצאות הקרן על פיצוי ישיר ועקיף מאוקטובר 2023 ועד סוף 2024 עמדו על 18.8 מיליארד ש"ח, בעוד שהערכת הנזק הישיר בלבד בתרחיש חמור עמדה כבר מ־2018 על 36.2 מיליארד ש"ח, כלומר, עוד לפני שמביאים בחשבון נזק עקיף. המבקר מצא גם פער מצטבר של כ־2.8 מיליארד ש"ח בין הריבית שנזקפה לקרן לבין ריבית פריים בשנים 2011–2023, מה שמלמד כי הקושי אינו רק תפעולי אלא גם קשור לניהול הפיננסי ולהיערכות המוקדמת של הקרן.¹¹ מערך הנזק הישיר של קרן הפיצויים כולל 5 מוקדים מחוזיים ו־13 מוקדים מקומיים, אך מספר העובדים הקבועים בתחום מצומצם מאוד. במהלך המלחמה גויסו לצורך תגבור כ־250 עובדים מיחידות אחרות ברשות

12 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

13 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

14 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

9 דוח מבקר המדינה – ההיערכות הכלכלית לשעת חירום לפני מלחמת חרבות ברזל – נובמבר 2025

10 https://www.gov.il/he/departments/units/departments_department_chief_economist/govil-landing-page

11 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

2024 התקבלו 1,682 דיווחים על נזקים ביישובי קו העימות בצפון, רובם למבני מגורים, ועד ינואר 2025 כבר נרשמו בסך הכול 3,549 דיווחים על נזק. לצד נזקי הירי עצמם, המבקר מצא שבסיוורים ביישובים כמו מסולה ומעלה יוסף עלו גם נזקי עזובה שלא נגרמו ישירות מירי למשל נזקי ביוב, הצפות, חולדות והזנחה ממושכת, אך לא גובש מנגנון שיפוי עבורם. כלומר, בעלי בתים שנפגעו לא רק מהירי אלא גם מהשהות הארוכה מחוץ לבית נותרו בחלק מהמקרים בלי מענה תקציבי ברור.¹⁸

תקצוב רשויות מקומיות מפונות וקולטות מפונים

מדוח מבקר המדינה על הסיוע הכלכלי לרשויות מקומיות מפונות וקולטות עולה כי אחד הכשלים המרכזיים בציר המענה האזרחי במלחמה היה דווקא ברמת הרשויות המקומיות. המבקר מצא כי הרשויות המפונות והקולטות נדרשו לשאת בגידול חד בהוצאות ובמקביל להתמודד עם עיכובים משמעותיים בהעברת כספי הסיוע ממשרדי הממשלה, לרבות באמצעות קולות קוראים ובירוקרטיה שלא תאמו מצב חירום. לפי הדוח, ברשויות המפונות חלה בשנת 2023 עלייה בהוצאות השוטפות שנעה בין כ-9% ל-107% לעומת 2022, וברשויות הקולטות העלייה נעה בין כ-5% ל-15%. נוסף על כך, מרכז השלטון המקומי אמד כי באוקטובר-נובמבר 2023 איבדו הרשויות הקולטות ותאגדיהן הכנסות של כ-800 מיליון ש"ח, ובמקביל גדלו הוצאותיהן בכמיליארד ש"ח, כך שההשפעה הכוללת הסתכמה בכ-1.8 מיליארד ש"ח. המבקר הדגיש גם כי לא היה בידי הרשויות מקור מידע ממשלתי מרוכז שהציג את כלל זכאויותיהן לשיפוי, והמליץ למשרד הפנים לרכז עבורן את המידע על מענקים, השתתפויות וערוצי תקצוב.¹⁹

עוד עולה כי לרשויות המקומיות היה תפקיד ביצועי מרכזי כבר מראשית המלחמה, אך היקף הפינוי והקליטה הטיל עליהן עומס כבד שלא לווה מראש במנגנון תקצוב פשוט, אחיד ומהיר. לפי הדוח, בשלושת החודשים הראשונים שלאחר 7 באוקטובר פונו או התפנו כ-210 אלף תושבים מיישובי הדרום והצפון; חלקם נקלטו באמצעות המדינה בבתי מלון, ואחרים התפנו באופן עצמאי. הדוח מחדד כי בפועל הרשויות המקומיות נאלצו לנהל מערכי פינוי, קשר עם תושבים, לוגיסטיקה, שירותי רווחה וקליטה במספר גדול מאוד של אתרים, כאשר בינואר 2024 שהו

שיקום באמצעות חברה משקמת שנבחרה במכרז. עם זאת, לפי דוח ועדת נזק ישיר, החברות המשקמות מתאימות בעיקר לאירועים קטנים עד בינוניים, ובאירוע רחב היקף נדרש שיתוף פעולה סדור עם משרדי ממשלה נוספים, ובעיקר עם משרד הבינוי והשיכון. עוד הובחנה חלוקה בין נזק קל לבין נזק כבד, הכולל גם הרס תשתיות, מבני ציבור או בנייני מגורים בבנייה רוויה.¹⁵

דיוור חלופי לאנשים שפוננו מבתיים

כאשר דירת מגורים נפגעת ואינה ראויה למגורים, קרן הפיצויים יכולה לאשר שלושה סוגי מענה: שהות בבית מלון או בחדרי אירוח, מימון שכר דירה לדירה חלופית, או פיצוי חלף שכר דירה למי שבוחר להתגורר אצל קרובים. במלחמת חרבות ברזל שולם פיצוי חלף שכר דירה של עד כ-4,000 ש"ח. לצד זאת, מבקר המדינה מצביע על פערי היערכות ממושכים: כבר ב-2017 זוהו קשיים במתן דיוור חלופי, ובהם היעדר מכרז עם בתי מלון, תפוסה גבוהה בעונות שיא, אפשרות לפינוי המוני ורצון של תושבים להישאר סמוך לביתם. למרות זאת, עד סוף הביקורת לא פרסמה קרן הפיצויים מכרז ארצי לשירותי מלונאות. רק ביוני 2025, בעקבות לקחי המלחמה, פורסם נוהל בין-משרדי שלפיו הרשות המקומית מבצעת את הפינוי הראשוני וקרן הפיצויים משפה אותה.¹⁶

במקביל ללחימה בדרום, באוקטובר 2023 החל פינוי מאורגן של יישובי הצפון. תחילה פונו 29 יישובים בטווח של 0-2 ק"מ מהגבול, ובהמשך אושרה תוכנית פינוי לטווח של 0-5 ק"מ. בפועל פונתה אוכלוסייה מ-43 יישובים בצפון, ובתחילת יולי 2024 יותר מ-60,000 תושבים היו זכאים לפינוי במימון המדינה, לבתי מלון או למגורים בקהילה באמצעות מענק אכלוס. נוסף על כך, עשרות אלפי תושבים נוספים התפנו באופן עצמאי, ובמקביל מאות אלפי תושבים ביישובים עד 20 ק"מ מהגבול חיו תחת אש בלי שפוננו בהחלטת ממשלה. הפיצוי לתושבים המפונים בתקופה זו ניתן בעיקר באמצעות מענק אכלוס ומימון שהות חלופית, ואילו הטיפול הכולל נוהל בידי הממשלה, משרד ראש הממשלה, משרד הפנים, משרד האוצר והביטוח הלאומי.¹⁷ לפי נתוני מינהלת "אופק צפוני", עד אוקטובר

15 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

16 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

17 דוח מבקר המדינה – הסיוע ליישובי הצפון ולעסקים הקטנים במהלך המלחמה – יוני 2025

18 דוח מבקר המדינה – הסיוע ליישובי הצפון ולעסקים הקטנים במהלך המלחמה – יוני 2025

19 דוח מבקר המדינה – דוח מיוחד – פינוי אוכלוסייה וקליטתה – פברואר 2026

ממנגנוני הסיוע בפועל היה גם דחיית תשלומי הלוואות למגזר העסקי הקטן. צוינו שתי קבוצות עיקריות שלא קיבלו מענה מספיק מותאם: בעלי עסקים קטנים שגויסו למילואים ובעלי עסקים שפוננו מבתייהם. המבקר קבע שעסקים כאלה נדרשו לא רק לפיצוי רגיל אלא למסלולי סיוע מיוחדים, הארכת מועדים וקדימות בטיפול, בגלל השילוב בין עקירה מהבית, חוסר ודאות ופגיעה כלכלית.²³

מתווה ממשלתי לצפון

רק אחרי כ־7.5 חודשים מפרוץ המלחמה, ב־27.5.2024, אישרה הממשלה החלטה כוללת ראשונה לצפון. בהחלטה זו הוקצו 3.9 מיליארד ש"ח מהם 940 מיליון ש"ח לשנת 2024 ורק 3 מיליארד ש"ח לפריסה רב־שנתית. בפועל, עד יולי 2024 הוקצו רק כ־608 מיליון ש"ח שהם 65% מהסכום המיידית ומתוכם 141 מיליון ש"ח בלבד הגיעו מתקציבים קיימים ו־467 מיליון ש"ח היו תקציב תוספתי. באוגוסט 2024 אף הופחת התקציב המיידית ב־136 מיליון ש"ח, מ־940 ל־804 מיליון ש"ח, הפחתה של 14%. בהמשך, באוקטובר 2024 החליטה הממשלה להרחיב את מסגרת השיקום ל־15 מיליארד ש"ח, אך גם ההחלטה הזו לא יושמה במלואה, ובינואר 2025 עדיין לא הוצגה תוכנית רב־שנתית מלאה.²⁴ בהמשך, ב־12 בינואר 2025, פורסמה החלטת ממשלה 2677, "הארכת סיוע המדינה לתושבי הצפון והדרום באזורים המפונים ומתן סיוע לטובת חזרתם הביתה". במסגרת זו נקבעו, בין היתר, מענק הסתגלות זמני במקום מימון שהות במתקני קליטה או אכלוס עצמי, לתקופה של עד חודשיים מתחילת 2025 עד 28.2.2025, וכן מענק עזובה חד־פעמי, הכפוף להגשת תביעה ולביצוע שומה, שאמור היה להיות משולם לכל המוקדם ב־1.6.2025.²⁵

גם כאשר הממשלה הקצתה תקציבים לצפון, התקצוב היה חלקי, מאוחר ולעיתים לא מומש במלואו. כבר ב־26 באוקטובר 2023 החליטה הממשלה להקצות 105 מיליון ש"ח למשרד הפנים לצורך סיוע חירום לרשויות המקומיות המפונות בגזרת הצפון ולרשויות נוספות בהתאם לצורך.²⁶ בהמשך, ב־27 במאי 2024, התקבלה החלטת ממשלה

מפונים ב־223 מלונות וביוני 2024 כבר ב־315 מלונות. ממצאים אלה ממחישים כי שאלת הפינוי אינה רק סוגיה של סיוע לפרט, אלא גם של יכולת תפעולית ותקציבית של הרשויות המקומיות, שנאלצו להקים מנגנוני חירום נרחבים בזמן אמת.²⁰

בנוסף, המענה הכלכלי לרשויות המקומיות בזמן המלחמה לא הסתכם רק במענקי שיפוי, אלא כלל גם פתרונות תזרימיים, ובהם הלוואות ואישורי שימוש במשאבים קיימים. לפי הדוח, בשבע רשויות קולטות ובהן ירושלים, תל אביב-יפו, טבריה ורמת גן, נמצא כי נדרש מענה מימוני מיידי לצורך קליטת המפונים והפעלת שירותים עירוניים בהיקף חריג. כך, למשל, לעיריית ירושלים אושרו הלוואות בהיקף של 200 מיליון ש"ח, מהן 180 מיליון ש"ח נוצלו בפועל, ואילו בתל אביב-יפו אושר שימוש בסכומים ניכרים לצורכי חירום. ממצא זה ממחיש כי ציר הסיוע לרשויות המקומיות התבסס לא רק על מנגנוני שיפוי בדיעבד, אלא גם על פתרונות אשראי וגמישות תזרימית שנדרשו כדי לאפשר לרשויות לתפקד בזמן אמת.²¹

פיצוי בגין נזק עקיף לעסקים

המבקר מצא כי בתביעות נזק עקיף שבהן זוהו סימני חריגה שולמו 8.2 מיליארד ש"ח, שהם 55% מכלל תשלומי הפיצוי בגין נזק עקיף עד אוקטובר 2024, ובמוצע 90 אלף ש"ח לתביעה. עוד נמצא כי לאורך השנים כולל בתקופת הקורונה, בסבבי לחימה ובמלחמת חרבות ברזל שולמו מעל 3 מיליארד ש"ח בתשלומי יתר בגין נזק עקיף, מהם כ־1.5 מיליארד ש"ח בתקופת חרבות ברזל, נכון לסוף 2024, כ־1.9 מיליארד ש"ח עדיין לא הושבו לקרן. גם מנגנוני ההשגה והערר התגלו כצוואר בקבוק: המבקר מצביע על התמשכות חריגה של ההליכים, ובחלק מהמקרים נותרו בעלי עסקים ובעלי נכסים במשך שנים באי ודאות באשר לזכאותם לפיצוי.²² מבקר המדינה מצביע גם על הפגיעה החריפה בעסקים קטנים בצפון. בפברואר 2024 כ־95,000 הלוואות של עסקים קטנים נדחו, כ־27% מכלל ההלוואות שהתבקשו; סך התשלומים שנדחו עמד על כ־2.9 מיליארד ש"ח, ויתרת ההלוואות בדחייה עמדה על כ־9.5 מיליארד ש"ח. כלומר, מעבר לפיצויים ישירים, אחד

23 דוח מבקר המדינה – הסיוע ליישובי הצפון ולעסקים הקטנים במהלך המלחמה – יוני 2025

24 דוח מבקר המדינה – הסיוע ליישובי הצפון ולעסקים הקטנים במהלך המלחמה – יוני 2025

25 דוח מבקר המדינה – הסיוע ליישובי הצפון ולעסקים הקטנים במהלך המלחמה – יוני 2025

26 דוח מבקר המדינה – שיפול הממשלה ביישובי הצפון במהלך מלחמת חרבות ברזל – יוני 2025

20 דוח מבקר המדינה – דוח מיוחד – פינוי אוכלוסייה וקליטתה – פברואר 2026

21 דוח מבקר המדינה – דוח מיוחד – פינוי אוכלוסייה וקליטתה – פברואר 2026

22 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיצוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

והמסלול האדום ליישובי ספר. באותו מסלול שכר נכלל גם פיצוי על היעדרות עובדים שנשארו בבית כדי להשגיח על ילד עד גיל 14 בעקבות סגירת מוסד חינוכי, וגם לעובדים עם מוגבלות או להורה שלהם באזור המיוחד.³⁰ לצד זה רשות המסים פתחה גם מערכת למקדמות לבעלי עסקים ביישובי ספר בדרום ובצפון, תחילה לחודשים ינואר 2024 – אפריל דצמבר 2023, ובהמשך גם לחודשים ינואר 2024 – אפריל 2025 לעסקים מפונים. לפי הפרסום, המקדמה חושבה אוטומטית בשני מסלולים שכר ומחזוריים ושולמה לפי הגבוה מביניהם. בנוסף רוכזו בעמודי רשות המסים גם הסדרים של נזק ישיר לרכוש, אובדן שכר דירה למשכיר, ודיוור חלופי לשוכרים ביישובים שפונו.³¹

מבצע "חיצי הצפון" (2024)

בינואר 2025 אושר ופורסם מתווה פיצויים חדש לכלל העסקים בצפון לחודשים נובמבר-דצמבר 2024, ובמסגרתו גם עסקים בצפון וביישובים שפונו יכלו להגיש תביעות בגין נזק כלכלי עקיף. לפי פרסומי הממשלה והכנסת, בתקופת ההסלמה של "חיצי צפון" נוספו עוד 126 יישובים למסלול הוצאות מזכות, כך שהזכאות הורחבה משמעותית מעבר ליישובי הפינוי המקוריים.³² עוד פורסם במרץ 2025 כי במסלול מסוים בצפון יינתן פיצוי קצוב של ש"ח 520 ליום לכל עובד שנעדר בחודשים נובמבר-דצמבר 2024 בשל הנחיות פיקוד העורף על איסור פעילות. בנוסף, שירות ההגשה של רשות המסים לחודשים אלה קבע שוב את אותם תנאי סף מרכזיים: מחזור של 12 אלף-400 מיליון ש"ח, ירידת מחזור של לפחות 25%, והגשת דוחות מע"מ וניכויים לתקופה הרלוונטית.³³

מבצע "עם כלביא" (2025)

מבצע "עם כלביא", שנמשך 12 ימים בין 13 ל-24 ביוני 2025, יצר פגיעה רחבה בבתים, בעסקים ובשוק העבודה. לפחות 21 אלף תושבים נאלצו לעזוב את בתיהם, ולפי נתוני מערך הדיגיטל הלאומי, עד 29 ביולי 2025 כ-5,380 בתי אב שנזקקו לדיוור חלופי. כמעט מחצית מהם היו בתל אביב (1,320 בתי אב) וברמת גן (1,040), ואחריהן בני ברק וחולון (580 כל אחת), פתח תקווה (470), רחובות

1786²⁷, שהייתה ההחלטה הכוללת הראשונה לצפון מאז פרוץ המלחמה, וכללה מענה מידי לצד קידום מתווה רב-שנתי לשיקום ולפיתוח האזור. מן המסמך האסטרטגי של מטה "תנופה לצפון" עולה כי עד נובמבר 2025 הוקצו למרחב תנופה לצפון 6.404 מיליארד ש"ח בסך הכול, מהם 1.147 מיליארד ש"ח בהחלטות מוקדמות שנועדו בעיקר לפינוי ולשיקום מידי, ועוד 5.257 מיליארד ש"ח במסגרת התקציבית הרב-שנתית. בין ההחלטות המרכזיות שמופיעות שם: החלטה 2624 שעסקה בהארכת הסיוע לאזורים המפונים בתחום החינוך; החלטה 2677 מינואר 2025, שעסקה בהארכת הסיוע למפוני הצפון והדרום ובסיוע לחזרתם הביתה; החלטה 2675 על הפעלת מרכזי החוסן בשנת 2025; החלטות 2624+2785 לקידום ההיערכות לשיבה הביתה באמצעות משרד הפנים; והחלטה 3264 לקידום מענים ליישובים צמודי הגדר בגבול לבנון. כלומר, בהדרגה נבנתה שכבת החלטות רחבה יותר, שחיברה בין פינוי, חזרה הביתה, חינוך, חוסן קהילתי ומענים ייעודיים ליישובי הגבול.²⁸

לצד זאת, גם לאחר החלטות הממשלה מאוקטובר 2024 ומהלך הרחבת מסגרת השיקום, נותרו מחלוקות בנוגע למסגרת התקציבית המלאה ולחלוקת המשאבים, ובמסמך עצמו צוין כי עדיין לא הוכרעה סופית סוגיית הקצאת חלק מהתקציב לתוכניות ייעודיות נוספות, וכי גם ההכרה הרב-שנתית בעדיפות הלאומית לטווח 0-9 ק"מ טרם הוסדרה במלואה. עם זאת, המסמך מציג גם תוצאות ראשוניות ועד ספטמבר 2025 שבו לבתייהם כ-87% מן המפונים, וכ-97% מן הילדים חזרו למוסדות החינוך בגבול הצפון.²⁹

רשות המיסים

רשות המסים פרסמה במהלך מלחמת חרבות ברזל כמה סוגי סיוע עיקריים. לעסקים ברחבי הארץ פורסם מסלול הוצאות מזכות לעסקים עם מחזור שנתי של 12 אלף ש"ח עד 400 מיליון ש"ח, בכפוף לירידת מחזור של לפחות 25% בחישוב חד-חודשי, ובאוקטובר 2023 גם 12.5% לדיווח דו-חודשי. בנוסף, לעסקים ב"אזור המיוחד" פורסמו מסלולים ייעודיים: מסלול שכר, מסלול מחזוריים, מסלול חקלאות

²⁷ <https://www.gov.il/he/pages/dec1786-2024>

²⁸ תנופה לצפון – תוכנית אסטרטגית רב-שנתית לצמיחה ופיתוח מרחב תנופה לצפון, 0 עד 9 ק"מ מהגבול הצפוני של ישראל עם לבנון, נובמבר 2025

²⁹ תנופה לצפון – תוכנית אסטרטגית רב-שנתית לצמיחה ופיתוח מרחב תנופה לצפון, 0 עד 9 ק"מ מהגבול הצפוני של ישראל עם לבנון, נובמבר 2025

³⁰ <https://www.gov.il/he/service/compensation-indirect-damage>

³¹ <https://www.gov.il/he/service/pay-advances-to-business-owners-in-frontier>

³² https://www.gov.il/he/pages/sa080125-1?utm_

³³ https://www.gov.il/he/pages/sa100325-1?utm_

במישור העסקי פרסמה רשות המסים מתווה לפיצוי על נזק עקיף לעסקים עם מחזור של 300 אלף ש"ח עד 400 מיליון ש"ח בשנה, שנפגעו ביותר מ-25% במחזור. הפיצוי כלל רכיב הוצאות של 7%-22% ורכיב שכר של 75% מהוצאות השכר המוכרות.³⁹ במהלך דיון בכנסת רשות המסים הציגה כי נכון ל-27 בינואר 2026, הוגשו לרשות המסים כ-824 אלף תביעות בגין נזק עקיף וכ-96% מהתביעות כבר שופלו. עד כה שולמו כ-22.5 מיליארד ש"ח פיצויים, ובקרו הפיצויים נותרו כ-10 מיליארד ש"ח, אך ברשות המסים הבהירו כי אירוע חירום נוסף יחייב מקור תקציבי חדש. במבצע שולמו כ-2 מיליארד ש"ח, והתביעות הפתוחות עמדו על כ-3.8 מיליארד ש"ח. במסלול האדום הוגשו 5,646 תביעות, מהן 3,256 עדיין בטיפול, וזמן הטיפול הממוצע עומד על 3-4 חודשים. עסקים ביישובים מפונים קיבלו כ-1.5 מיליארד ש"ח במקדמות. עוד עלה כי כ-5,000 עסקים שקיבלו מקדמות במסלול האדום טרם הגישו תביעה, ואם לא יעשו זאת יידרשו להחזיר את הכסף. בנוסף, גובה התביעות הפתוחות במסלול זה עומד על כ-5.5 מיליארד ש"ח, וההערכה היא שעוד כ-2 מיליארד ש"ח יידרשו עבור תביעות שטרם הוגשו. בדיון עלו גם טענות לפערים במתווה כמו ענף התיירות הנכנסת ירד מכ-4.5 מיליון תיירים לכמיליון, ומספר העובדים בו צנח מכ-2,700 לכ-700. בנוסף נטען כי גם עסקים מחזור של מעל 400 מיליון ש"ח ועובדים שעתיים אינם מקבלים מענה מספק.⁴⁰

לצד זאת, הביטוח הלאומי הפעיל מתווה לחל"ת למי שנעדר לפחות 10 ימים מתוך 12 ימי לחימה. מפוני צפון ודרום קיבלו השלמה של עד 12 ימי אבטלה. תקופת האכשרה קוצרה: לחיילים משוחררים נספרו 3 חודשי שירות, למפונים מגבול הצפון נדרשו 2 חודשי עבודה, ולאנשים עם מוגבלות 3 חודשי עבודה. לבני 6+ נקבע מענק בגובה 75% מהשכר הממוצע מהכנסות עבודה ב-3 חודשים מתוך 6 שקדמו להפסקת העבודה, ועד תקרה של 134 ש"ח ליום. הביטוח הלאומי כתב במפורש שהחקיקה אושרה, אבל נדרש כחודש ימים לפיתוח מערכת ייעודית.⁴¹

³⁹ <https://www.gov.il/he/pages/faq-am-kelavi?utm>

<https://www.gov.il/he/pages/sa210725-2?utm>

⁴⁰ [https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/](https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press27.01.26asf.aspx?utm_)

⁴¹ <https://www.btl.gov.il/About/news/Pages/ArchiveFolder/2026/MitveaPitzoeimAmKaLavi.aspx>

(420), בת ים (310) ובאר שבע (210). נכון ל-2 בספטמבר 2025, קרן הפיצויים אישרה תשלום ל-2,405 בתי אב שהם כ-9,620 תושבים, מהם 1,365 זכאים לשכר דירה, 1,000 התגוררו אצל קרובים ורק 40 נותרו במלונות. גם לאחר הארכת השהות במלונות מ-15 ל-30 יום, ב-1 בספטמבר 2025 עדיין שהו במלונות 920 מפונים.³⁴

רשות המסים פרסמה במבצע זה מתווה לדירור חלופי עבור מי שבייתם הוכרז כלא ראוי למגורים, שכלל מלון או חדרי אירוח, מימון שכר דירה לדירה חלופית, וכן פיצוי של 4,000 ש"ח על פינוי עצמי של עד שבועיים.³⁵ במקביל נפתח גם מסלול מהיר לנזק ישיר, תחילה עד 10,000 ש"ח לאדם פרטי ובהמשך עד 30,000 ש"ח גם לעסקים.³⁶ עם זאת, מתוך 18,900 תביעות שהוגשו במסלול זה, עד אותו מועד שופלו רק 9,200, בעוד 9,700 נותרו בטיפול, כלומר, רק כמחצית מהתביעות במסלול המהיר שופלו עד אותו מועד. נכון לספטמבר 2025 עדיין שהו בבתי מלון 920 מפונים שבייתם ניזוק, לפי קרן הפיצויים, רובם היו אזרחים ותיקים, אנשים עם מוגבלות או תושבים המוכרים לשירותי הרווחה.³⁷ בנוסף לכך, הרשויות המקומיות שנפגעו הצביעו על קושי בהתקשרות עם מלונות, במיוחד כשיש צורך למצוא פתרון קרוב לבית עבור קשישים, אנשים עם מוגבלות ומעוטי יכולת; על מחסור בכוח אדם בשירותי הרווחה; ועל צורך בתקציב מיידי לרכישת ציוד בסיסי למפונים. אין גורם מתכלל ממשלתי אחד שמנהל את כלל מערך הפינוי, וכי במקרים מסוימים נוצרו פערים של עד פי שלושה בין התעריפים ששילמו הרשויות למלונות לבין גובה השיפוי שניתן להן.³⁸

³⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת – מענה המדינה לתושבים שמקום מגוריהם נפגע במסגרת מבצע עם כלביא יוני 2025 מרכז המחקר והמידע של הכנסת – מסמך מעודכן ספטמבר 25

³⁵ https://www.gov.il/he/pages/guide-for-operations-evacuees-alternative-housing?utm_

³⁶ <https://www.gov.il/he/pages/sa170625-2?utm>
<https://www.gov.il/he/pages/guide-for-operations-evacuees-alternative-housing?utm>

³⁷ מרכז המחקר והמידע של הכנסת – מענה המדינה לתושבים שמקום מגוריהם נפגע במסגרת מבצע עם כלביא יוני 2025 מרכז המחקר והמידע של הכנסת – מסמך מעודכן ספטמבר 25

³⁸ מרכז המחקר והמידע של הכנסת – מענה המדינה לתושבים שמקום מגוריהם נפגע במסגרת מבצע עם כלביא יוני 2025 מרכז המחקר והמידע של הכנסת – מסמך מעודכן ספטמבר 25

סוג הסיוע	חרבות ברזל	חיצי צפון	עם כלביא
פיצוי לעסקים	מסלולי פיצוי על נזק עקיף, כולל הוצאות מזכות, ולצדם גם מקדמות לעסקים ביישובי ספר וביישובים מפונים.	הרחבה של מתווי חרבות ברזל לצפון עבור נובמבר-דצמבר 2024, לעסקים עם ירידת מחזור של לפחות 25%.	מסלול הוצאות מזכות ליוני 2025 לעסקים עם מחזור של 12 אלף-400 מיליון ש"ח; לא מצאתי מסלול מקדמות נפרד כמו בחרבות ברזל.
פיצוי לעובדים	פיצוי על היעדרות עובדים, כולל הורים לילדים עד גיל 14 עקב סגירת מוסדות חינוך, וכן מענה במקרים של מוגבלות.	פיצוי על היעדרות עובדים בצפון; בחלק מהמסלולים הופיע סכום של 520 ש"ח ליום לעובד נעדר.	רכיב השכר שולב בתוך פיצוי העסקים: החזר של עד 75% מהוצאות השכר המוכרות. לא פורסם מסלול עצמאי נפרד להורים דרך רשות המסים.
פיצוי לנזק ברכוש	פיצוי על נזק ישיר למבנים, רכבים, ציוד, מלאי ותכולה דרך קרן הפיצויים.	אותם כללי פיצוי על נזק ישיר המשיכו לחול גם בצפון.	נפתח מסלול מהיר לתביעות קטנות: תחילה עד 10,000 ש"ח, ובהמשך עד 30,000 ש"ח גם לעסקים; הודגשה גם אפשרות להרחבת ביטוח חפצים ביתיים.
דיור חלופי	במלחמת חרבות ברזל היו מנגנונים של קרן הפיצויים לדיור חלופי ולסיוע לשוכרים/נפגעי רכוש, אך לא מצאתי עמוד מרוכז אחד של רשות המסים שמסכם מתווה דיור חלופי ייעודי כמו שפורסם ב"עם כלביא".	גם בצפון הדיור החלופי ניתן במסגרת מנגנוני חרבות ברזל, בלי פרסום נפרד של "מתווה חיצי צפון" לדיור חלופי מצד רשות המסים.	פורסם מדריך ייעודי: מלון/דירת אירוח עד שבועיים, מימון שכר דירה, או פינוי עצמי עם 4,000 ש"ח לעד שבועיים.

סקירת המצב הנוכחי – מבצע "שאגת הארי"

את ביטוח התכולה דרך מס רכוש.⁴⁴ בוועדה לביקורת המדינה עלה כי חרף הפעילות האינטנסיבית של הקרן, עדיין קיימים עיכובים ממושכים בטיפול בתביעות, ולעיתים הטיפול נמשך זמן רב, במיוחד במקרים מורכבים.⁴⁵ עוד קושי שעולה מההנחיות עצמן הוא שהניזוקים נדרשים לא לפנות, לנקות או לתקן את הנזק לפני תיעוד וביקור שמאי, אחרת הדבר עלול לפגוע בתביעה. מבחינה פורמלית זו דרישה מקצועית סבירה, אבל בפועל היא עלולה להקשות על משקי בית ועסקים שרוצים לחזור לשגרה במהירות.⁴⁶

תושבים שבתיהם נפגעו

סוג הסיוע השני הוא דיור חלופי למפונים שבתם נפגע. רשות המסים ריכזה ב"שאגת הארי" עמוד ייעודי ומדריך למפונים, מהם עולה כי דיירים בעלי דירות או שוכרים, שהדירה שבה גרו הוגדרה כלא ראויה למגורים בעקבות נזקי המלחמה, זכאים לפתרון של דיור חלופי. המענה כלל שהות במלון או דירת אירוח, מעבר לשכירות חלופית, וכן פיצוי על פינוי עצמי.⁴⁷ נכון ל-15 במרץ 2026, מאז תחילת מבצע "שאגת הארי" ב-28 בפברואר 2026, 3,486 תושבים נאלצו להתפנות מבתיהם עקב פגיעות טילים ושברי יירוט, ב-22 רשויות מקומיות. הפגיעות המשמעותיות ביותר נרשמו בתל אביב, באר שבע ובית שמש. מתוך כלל המפונים, 2,102 תושבים נקלטו במלונות, שהם כ-60%, ו-1,384 שהו בקהילה, שהם כ-40%. המפונים שוכנו ב-22 מלונות ברחבי הארץ, ורובם פונו בימים הראשונים של המבצע בין 28 בפברואר ל-2 במרץ.

למי שבחר ב"פינוי עצמי" ניתנה אפשרות לקבל 4,000 ש"ח לבית אב עבור פינוי של עד שבועיים. בחלוקה לפי יישובים, מספר המפונים הגבוה ביותר נרשם בתל אביב – 1,420, אחריה בית שמש – 840, באר שבע – 570, רמלה – 190, בני ברק – 105, זרזיר – 65, גבעתיים – 55 ורמת גן – 40. בנוסף נרשמו עשרות מפונים גם בראש העין, שירת הכרמל, עמק חפר, חולון, שוהם, כפר קאסם, אילת, פתח תקווה, לוד וחצור הגלילית. נכון ל-15 במרץ 2026 בשעה 8:00, הוגשו לקרן הפיצויים 10,946 תביעות בגין נזק ישיר. מתוכן 7,648

קרן הפיצויים – פיצוי בגין נזק ישיר

נכון ל-25 במרץ 2026, קרן הפיצויים הפעילה 90 צוותים ברחבי הארץ: 37 באזור ערד ודימונה, 27 באזור המרכז, 22 באזור הצפון, צוות אחד באילת, ועוד 3 צוותים שפעלו במלונות ברחבי הארץ וסייעו למפונים בהגשת תביעות. עד אותו מועד הוגשו לקרן 19,123 תביעות בגין נזק לרכוש, מהן 12,754 על נזק למבנה, 1,904 על נזק לתכולה וציוד, 4,050 על נזק לרכב ו-415 על נזקים אחרים. מבין כלל התביעות, ב-15,300 תביעות כ-80% כבר ביקר שמאי או שהן הוגשו במסלול המהיר שאינו מחייב ביקור שמאי. היישובים שבהם נרשם מספר התביעות הגבוה ביותר היו תל אביב-יפו (4,166), באר שבע (2,805), ערד (1,673), בית שמש (1,370) ודימונה (1,038); ובחלוקה למוקדים אזוריים, מוקד תל אביב ריכז 8,500 תביעות, מוקד אשקלון 7,596, מוקד עכו 1,936, מוקד טבריה 638, מוקד ירושלים 409 ומוקד אילת 44.⁴⁸

בנוסף, רשות המסים פתחה מחדש את המסלול המהיר: תחילה פורסם שהמסלול מאפשר להגיש תביעות על נזק ישיר, ובהמשך עודכן שבמהלך "שאגת הארי" ניתן להגיש תביעות במסלול מהיר של עד 30 אלף ש"ח, בלי להמתין לביקור שמאי, כאשר הפיצויים אמורים להיות משולמים בתוך שבוע ממועד השלמת התביעה על כל מסמכיה.⁴⁹ מלבד פתיחת המסלול המהיר לנזק ישיר עד 30 אלף ש"ח, המדינה הפעילה גם מעטפת רחבה יותר: משרד האוצר פרסם רשימת שירותים חיוניים לשמירה על רציפות תפקודית ועסקית במשק; פורסם מתווה מסגרת למענקי המשכיות עסקית ולהקלות ביציאה לחל"ת; רשות המסים פרסמה הקלות נוספות לציבור במדיניות האכיפה; הופעלה מחדש תוכנית ביטוח מטענים ימיים ואוויריים באמצעות קרן הפיצויים; ובקרן ההלוואות בערבות מדינה ניתנו הקלות לעסקים קיימים שקיבלו הלוואות בערבות מדינה.

קרן הפיצויים אמנם מפצה על נזק למבנה ללא תקרה לפי עקרון השבת המצב לקדמותו, אבל פיצוי על תכולת הבית מוגבל בתקרה הקבועה בחוק, ולכן הוא לא תמיד מכסה את מלוא שווי הרכוש שנפגע. בגלל זה, כבר בתחילת המבצע דווח על גידול במספר האזרחים שביקשו להרחיב מראש

<https://www.themarker.com/news/2026-03-01/ty-article/.premium/0000019c-a934-d4dd-a9df-bbb6fc140000?utm> 44

<https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press16032026n.aspx?utm> 45

<https://www.ynet.co.il/economy/article/bysw0xltzl> 46

<https://www.gov.il/he/departments/topics/lion-roar-taxes/govil-landing-page?utm> 47

<https://www.gov.il/he/pages/sa250326-2> 42

<https://www.gov.il/he/pages/sa010326-1?utm> 43

כלומר נרשמה עלייה מהירה במספר המפונים ובמורכבות התפעולית של המענה.⁵²

במקביל, עלו גם ביקורות ברורות מצד הרשויות והגורמים המלווים. בדיון בכנסת מ־24 במרץ הועלו תלונות על כך שמפונים חשים כי מאלצים אותם לעזוב מהמלונות בלי פתרון מספק,⁵³ ובדיון נוסף מ־25 במרץ נמתחה ביקורת חריפה על תקצוב הרשויות המקומיות, עד כדי כך שאחד הדוברים כינה את המענה "מענק כדור פלאפל ליום". לפי הפרסום מהדיון, מרכז השלטון המקומי טען שהרשויות מיצו את הקרנות שעמדו לרשותן ונמצאות ללא הלוואות וללא מקורות מימון חלופיים.⁵⁴ גם באתר "רשויות" דווח, על בסיס אותו דיון, כי רח"ל נדרשה לפרסם מדיניות חדשה כדי לצמצם חוסר אחידות בין הרשויות, בין היתר בשאלת המשך השהייה במלונות עד ליצירת קשר עם קרן הפיצויים. כלומר, לצד ההכרה בתפקיד המרכזי של הרשויות, עלתה גם ביקורת שלפיה המימון והתיאום לא הותאמו במלואם להיקף האירוע.⁵⁵

בהקשר הצפוני, חומרי מבקר המדינה מראים שגם לאחר יותר משנה של פינוי מתמשך, הרשויות בצפון המשיכו לשמש זרוע ביצועית של המדינה. מן התקציר על פינוי אוכלוסייה וקליטתה עולה כי עיריית קריית שמונה, המועצות המקומיות מטולה ושלומי והמועצות האזוריות הגליל העליון, מבואות החרמון, משה אשר, מעלה יוסף ומרום הגליל נכללו במערכי הפינוי והקליטה הממושכים. אף צוין כי עיריית קריית שמונה הוציאה תושבים ל"ריענון" במימון משולב של העירייה, משרד הפנים ותרומות. גם ב־2026 נדרשו פתרונות משלימים שאינם רק פיצוי פרטני או שיפוי ישיר, אלא תמיכה תפעולית וחברתית דרך הרשויות עצמן.⁵⁶

תביעות בגין נזקי מבנה, 1,179 בגין ציוד ותכולה, 1,945 בגין רכב ו־174 בקטגוריות אחרות. מבחינה גיאוגרפית, מוקד תל אביב ריכז את מספר התביעות הגבוה ביותר עם 5,614 תביעות, אחריו אשקלון – 4,022, עכו – 815, טבריה – 278 וירושלים – 217. במסגרת המבצע הופעל גם מסלול מהיר לתביעות של עד 30 אלף ש"ח, המבוסס על הצהרת הנפגע וצילומים בלבד, ואמור לאפשר תשלום בתוך שבוע ממועד השלמת התביעה, ללא ביקור שמאי. נכון למועד כתיבת המסמך, מתוך כלל 10,946 התביעות, 1,821 תביעות הוגשו במסלול זה. עם זאת, עדיין לא היו נתונים על היקף הפיצויים ששולמו בפועל במסלול המהיר או על זמן ההעברה בפועל לחשבונות הבנק.⁴⁸

תקצוב רשויות מקומיות מפונות וקולטות מפונים

בהחלטת ממשלה⁴⁹ מ־1 במרץ 2026 נקבע כי משרד הפנים יסייע לרשויות מקומיות שבהן יש תושבים שבתם ניזוק ואינו ראוי למגורים, באמצעות מענק חד־פעמי של 1,500 ש"ח לכל אדם שהתגורר בנכס שפונה. הסיוע נועד לאפשר לרשות המקומית להעניק לתושבים המפונים מענה מידי לצרכים לוגיסטיים, קהילתיים ורווחתיים. בכך הכירה הממשלה לא רק בצורך לסייע ישירות לתושבים, אלא גם בכך שלרשויות המקומיות יש תפקיד ביצועי מידי בזמן חירום, עוד לפני השלמת מנגנוני הפיצוי האישיים של קרן הפיצויים.⁵⁰ מן הנתונים שהוצגו בכנסת במהלך מרץ 2026 עולה כי היקף המענה דרך הרשויות לא היה שולי, נכון ל־19 במרץ כ־3,500 תושבים כבר נאלצו להתפנות מבתיהם עקב פגיעות שילים ושברי ירוט, כ־60% מהם נקלטו במלונות וכ־40% שהו בקהילה.⁵¹ כבר ב־9 במרץ צוין כי המפונים פוזרו בין עשרות רשויות, כאשר כ־65% שהו בבתי מלון וכ־35% בקהילה. כמה ימים לאחר מכן כבר דווח בכנסת על כ־5,000 מפונים שהוים ב־32 מלונות,

52 מערך הדיגיטל הלאומי – "שגת הארי" – עדכון בנושא תושבים שנאלצו לעזוב את ביתם עקב פגיעת שילים ושברי ירוט – מרץ 2026

53 <https://main.knesset.gov.il/APPS/committees/2227/news/27080?utm>

54 <https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press25032026m.aspx?utm>

55 https://www.rashuiot.co.il/html5/arcLookup.taf?G=8701&SM=8704&_ID=75593&function=details&did=1118&

56 <https://library.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2026/Evacuation/2026-Evacuation-All-Abstracts.pdf>

48 דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת – נתונים ראשוניים על תושבים שמקום מגוריהם נפגע מירי במבצע שגת הארי מרץ 2026

49 מתן מענה מידי לתושבים שבתם ניזוק ואינו ראוי למגורים Gov.il –

https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/files251124/he/file_arit040326.pdf?utm

51 <https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press19.03.26.aspx>

תמיכות, יכולה להיכלל במתווה הפיזי בדומה לעסק. עבור עמותות שאינן עומדות בתנאי זה אך נפגעו מהמלחמה, נבחן מסלול פיזי נפרד.⁶³

חל"ת ופיזי לעובדים

בניגוד להקלות הרחבות שניתנו בעבר לשכירים, במבצע "שאגת הארי" הוצב תנאי מחמיר יחסית לזכאות לחל"ת: דרישה ל-14 ימי חל"ת רצופים. זאת אף שבמבצע "עם כלביא" נקבע רף מקל יותר, ובפועל תקופת השבתת המשק ב"שאגת הארי" הייתה קצרה יותר. לפי הערכת משרד העבודה מ-5 במרץ 2026, כ-11% מכוח העבודה, שהם כ-490 אלף עובדים, צפויים להיעדר מעבודתם בשל חל"ת, אבטלה או שירות מילואים; מהם כ-253 אלף בחל"ת וכ-62 אלף במילואים. לפי שירות התעסוקה, בשבועיים הראשונים למבצע נרשמו כ-18 אלף דורשי עבודה חדשים, וכ-31% מהם היו אימהות לילדים עד גיל 18. גם נתוני הביטוח הלאומי מצביעים על פגיעה לא שוויונית: במרץ 2026 הוגשו 8,449 בקשות לרמי אבטלה, מהן 57% על ידי נשים ורק 43% על ידי גברים; 45% מהפונים היו הורים לילדים מתחת לגיל 18, ובהם 2,226 אימהות ו-953 אבות. בנוסף, 72% מהיוצאים לחל"ת היו נשים. מכלול הנתונים מצביע על כך שהפגיעה התרכזה במיוחד בנשים, בהורים ובענפים שמחייבים נוכחות פיזית, וכי מנגנון החל"ת הרציף התקשה לתת מענה גמיש למציאות שבה בני זוג נדרשים להתחלק בטיפול בילדים בזמן חירום.⁶⁴ בהמשך לכך ב-26 במרץ משרד האוצר עדכן את המתווה כך שעובד שיצא ל-10 ימי חל"ת רצופים לפחות יהיה זכאי לרמי אבטלה מהיום הראשון, ושמעסיק שהמשיך לשלם שכר יוכל לקבל פיזי של עד 75% מהוצאות השכר, בהתאם לשיעור הירידה בהכנסות.⁶⁵

מסקירת דוחות מבקר המדינה ומהשוואה למתווים קודמים עולה כי גם במבצע "שאגת הארי" חזר דפוס מוכר של פרסום מאוחר וחוסר ודאות. המערכה החלה ב-28 בפברואר 2026, אך נוסח ההסברה המלא של מתווה הפיזיים פורסם רק ב-26 במרץ 2026, כלומר כמעט חודש לאחר תחילת המבצע. גם קודם לכן פורסמו הודעות, כללי מסגרת ותזכיר חוק בשלבים, אך בפועל עבר זמן ממושך עד שהתמונה

פיזיים לעסקים

לפי כללי המסגרת שפרסם משרד האוצר, המענק לעסקים נועד לעסקים שמחזור הפעילות שלהם עד 400 מיליון ש"ח בשנה ושחוו ירידה של יותר מ-25% במחזור הפעילות. המענק נקבע באופן דיפרנציאלי לפי עומק הפגיעה, והוא כולל שני רכיבים מרכזיים: השתתפות בהוצאות השכר והשתתפות בהוצאות קבועות ותשומות.⁵⁷ מן הפרסומים עלה כי ברכיב ההוצאות הקבועות נקבעו מדרגות פיזי לפי שיעור הירידה במחזור: בירידה של 25%-40% הפיזי עומד על 7%, בירידה של עד 60% על 11%, בירידה של עד 80% על 15%, ובפגיעה מלאה של עד 100% הפיזי המרבי מגיע ל-22%. ברכיב השכר, חישוב הפיזי מבוסס על השכר ששולם בפועל במרץ 2026, מוכפל ב-75% ובשיעור הירידה במחזור.⁵⁸ בנוסף, הוקלו התנאים לעסקים שכבר קיבלו הלוואות בערבות מדינה, ובמקביל בנק ישראל גיבש מתווה סיוע שאומץ על ידי הבנקים, שנועד לאפשר דחייה של החזרי הלוואות לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו, כדי לתת להם גשר תזרימי מיידי בתקופת המבצע.⁵⁹ בנוסף עסקים זעירים וקטנים עם מחזור של עד 300 אלף ש"ח זכאים למענק חודשי חד-פעמי של עד כ-15 אלף ש"ח, בהתאם לשיעור הירידה במחזור.⁶⁰

משרד האוצר פרסם ב-26 במרץ שגם גני ילדים פרטיים ומעונות יום מפוקחים נכללים במתווה הכללי לעסקים, ושקיימים עבורם מסלולים שמאפשרים גם החזר שכר לצוות וגם החזרי תשלום להורים. באותו מסמך נכתב שהמדינה לא יכולה לכפות על גן להחזיר כסף להורים, אלא רק להבטיח פיזי שיאפשר זאת.⁶¹ במקרים רבים השאלה אם הורים יקבלו החזר תלויה בנוסח ההסכם מול הגן, ולעיתים קיימים סעיפי "כוח עליון" שפוטרים את המסגרת מהחזר. כלומר, גם אם המדינה יצרה מסלול פיזי לעסק, זה לא מבטיח אוטומטית החזר להורה.⁶² בנוסף לכך, עמותה שלפחות 25% מהמחזור שלה מבוסס על הכנסות מפעילות שוטפת ולא רק על תרומות או

https://www.gov.il/he/pages/press_11032026?utm 57

<https://www.ynet.co.il/economy/article/rjjq3rrt11g> 58

<https://www.gov.il/he/departments/topics/subject-shaagat-haari/govil-landing-page?utm> 59

<https://www.gov.il/he/pages/economy-compensation-outline> 60

<https://www.gov.il/he/pages/economy-compensation-outline> 61

<https://www.ynet.co.il/economy/article/byu11eykwx> 62

<https://www.ynet.co.il/economy/article/byu11eykwx> 63

מערך הדיגיטל הלאומי, שאגת הארי – מתווה חל"ת ופיזי לעסקים בשעת חירום, מרץ 2026 64

<https://www.gov.il/he/pages/economy-compensation-outline?chapterIndex=3> 65

באפריל 2026, למעט מקרים חריגים ובאישור מיוחד. צעד זה מפחית לחץ תזרימי מיידי על עסקים ואזרחים בזמן החירום.⁶⁹ הקלות נוספות נקבעו על ידי הכנסת ב־26 במרץ ובמסגרתן אושרה גם הוראת שעה רחבה יותר של הממשלה והכנסת להארכת תוקפם של רישיונות, אישורים והיתרים רגולטוריים. לפי הפרסום הרשמי, ההארכה היא אוטומטית, בדרך כלל ב־3 חודשים ולעיתים ב־4 חודשים, וחלה גם רטרואקטיבית על אישורים שפגו אחרי 28 בפברואר 2026.⁷⁰ עם זאת, ההקלות הן בעיקר מנהליות וזמניות, ולא סיוע כספי מלא. אפילו בהודעת רשות המסים עצמה הובהר כי הקנסות, הפרשי ההצמדה והריבית ממשיכים לחול לפי החוק, וכי אין מדובר בביטול עיקולים קיימים או במחיקת חובות, אלא רק בעצירת הליכים חדשים. כלומר, מדובר בעיקר בדחייה ובהקלה תפעולית, לא בפתרון כלכלי עמוק.

פערים במתווה הפיצויים

בדיון שקיימה הוועדה לביקורת המדינה ב־16 במרץ 2026 עלה כי חלק מהליקויים שעליהם הצביע מבקר המדינה בדוח על קרן הפיצויים עדיין לא תוקנו. בין היתר הודגש כי עדיין אין חקיקה קבועה לנזק עקיף, ובמקומה קיימות יותר מ־20 חקיקות משנה והוראות שעה, מצב שיוצר חוסר ודאות ומאריך את תהליכי הפיצוי לעסקים. נציגי המגזר העסקי טענו כי מתווה הפיצויים הנוכחי אינו נותן מענה מלא לעסקים ולעובדים ובין הסוגיות שעלו נמנו פגיעה בעובדים שעתיים, הורים לילדים עד גיל 14, עובדים ששכרם קוצץ בכ־25%, ועסקים גדולים עם מחזור של מעל 400 מיליון ש"ח בשנה שנותרו מחוץ למתווה. עוד נטען כי מבנה הפיצוי הנוכחי יוצר לעיתים אפליה כלפי עסקים שחזרו לפעילות מהר יותר, וכי גם כשבועיים בלבד לפני חג הפסח עדיין לא הייתה ודאות מספקת בנוגע לגובה הפיצוי או למועד קבלתו, דבר שהקשה על עסקים ועובדים להיערך כלכלית לקראת החג.

מן הדיון עלה גם כי המורכבות של מנגנון הפיצוי עלולה להפוך לחסם בפני מימוש הזכאות. מן הניסיון שנצבר במתווים קודמים עולה כי כאשר מנגנון הפיצוי מורכב מדי, חלק מהנפגעים נאלצים להיעזר במייצגים חיצוניים כדי לממש את זכאותם. לפי דוח מבקר המדינה על יישום הסיוע הכלכלי לעסקים קטנים בתחילת מלחמת "חרבות ברזל", 63% ממגישי הבקשות לפיצוי נעזרו במייצגים,

המלאה הובהרה לציבור. הפער הזה בולט במיוחד לנוכח העובדה שישראל מצויה במלחמה מתמשכת זה כשנתיים וחצי, וכבר הופעלו בשנים האחרונות כמה מתווי פיצוי דומים שעליהם ניתן היה להישען ולבנות מנגנון קבוע יותר.⁶⁶ לעיכוב בפרסום המתווה יש השלכות ממשיות: בזמן שהמדינה עדיין מגבשת את הכללים, עסקים, עובדים ומשקי בית נדרשים לקבל החלטות כלכליות ללא ודאות לגבי זכאותם, גובה הסיוע ומועד קבלתו. נוסף על כך, עצם העובדה שבכל מבצע או מערכה נבנה מחדש מתווה ייעודי, במקום להישען על מסגרת קבועה וברורה מראש, מעמיקה את אי-הוודאות ומקשה על הציבור להיערך.⁶⁷

בנוסף, אחד האתגרים המבניים שעלו במהלך המלחמה הוא הפער בין הגידול החד בצורך בשירותים ציבוריים לבין היעדר מנגנון סדור לעיבוי כוח האדם בשירות המדינה בשעת חירום. בעוד שהמדינה יודעת להרחיב את כוח העבודה שלה לשגרה, ברוב הגופים אין הגדרה מוקדמת של "תקן חירום", אין מסלולי העסקה סדורים לעיבוי המערכים המשרתיים בזמן משבר, ואין תפיסות הפעלה מלאות ההולמות פעולה בחירום. בניגוד לצבא, שמרחיב משמעותית את כוח האדם שלו בעת מלחמה, שירות המדינה פועל במידה רבה ביחס של 1:1 בין שגרה לחירום, למרות שהצרכים גדלים ואף משתנים. מכאן עולה כי יציאה לחל"ת או צמצום כוח אדם במגזר הציבורי בזמן חירום אינה רק שאלה תעסוקתית, אלא גם בעיה תפקודית. דווקא כאשר הביקוש לשירותים אזרחיים, להסברה, לרווחה, לחינוך ולמענים כלכליים עולה, למדינה אין מנגנון סדור מספיק להרחבת כוח האדם ולהתאמתו לצורכי החירום.⁶⁸

הקלות נוספות

בתחילת מרץ רשות המסים דחתה את מועדי הדיווח והתשלום למע"מ, ניכויים ומקדמות מס הכנסה עבור פברואר 2026, ובהמשך הודיעה על הקלות נוספות ובהן דחיית מועדי דיווח נוספים, הארכת תוקף אישורים על ניכוי מס במקור, ושחרור החזרים לציבור ולעסקים. בנוסף, הודיעה הרשות כי בכלל מערכי המס לא יוטלו עיקולים חדשים ולא יינקטו הליכי הוצאה לפועל עד 12

66 מערך הדיגיטל הלאומי, שאגת הארי – מתווה חל"ת ופיצוי לעסקים בשעת חירום, מרץ 2026

67 מערך הדיגיטל הלאומי, שאגת הארי – מתווה חל"ת ופיצוי לעסקים בשעת חירום, מרץ 2026

68 ספאקרט – חדשנות על רקע מלחמה ניתוח מקרי בוחן ומיצוי תובנות לשינוי מבני היוצר חדשנות נושאת ערך לשירות המדינה, יוני 2024

69 <https://www.gov.il/he/pages/sa230326-1>

70 <https://www.gov.il/he/pages/law250326?utm>

קטנים, פרילנסרים, חקלאים ועסקים שנפגעו בשרשרת הערך שלהם.⁷⁴

בדיון הוועדה לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי בכנסת מ־15 במרץ 2026 נטען כי מתווה החל"ת המתגבש עלול לפגוע במיוחד בנשים, ובעיקר באימהות לילדים קטנים, באימהות חד־הוריות, באלמנות צה"ל, בבנות זוג של משרתי מילואים ובמטפלות במעונות יום. לפי נציגות משרד האוצר, המתווה המוצע מבוסס על פיצוי לעסקים שחוו ירידה של יותר מ־25% במחזור, וכולל החזר של עד 75% מתשלומי השכר לעובדים. עם זאת, במהלך הדיון נטען כי מודל זה נותן מענה בעיקר מנקודת המבט של המעסיק, ולא של העובד, ולכן אינו מספק פתרון למקרים שבהם העובדת אינה יכולה להגיע לעבודה בשל סגירת מערכת החינוך, אף אם המעסיק עצמו לא נפגע כלכלית.⁷⁵

עוד עולה כי אחת הקבוצות שצפויות להיפגע במיוחד היא מטפלות בילדים בגילי 0-3, ששכרן עלול לרדת לכ־4,200 ש"ח בלבד אם יוצאו לחל"ת. עוד נטען כי במתווה נדרשת רציפות של 14 ימים, אף שב"שאגת הארי" המשק היה סגור רק 6 ימים, וכי גם במבצע "עם כלביא" נקבע לבסוף רף מקל יותר של 12 ימים. נציגי ארגוני נשים, שירות התעסוקה ולשכות המסחר טענו כי יש צורך במתווה חל"ת גמיש יותר, שיאפשר חלוקה של ימי ההיעדרות בין שני הורים, וכן במענים ייעודיים לאוכלוסיות פגיעות כמו הורים לילדים עם צרכים מיוחדים, משפחות יחידיניות ובנות זוג של פצועים ומילואימניקים. במהלך הדיון אף נטען כי חלק מהעסקים טרם קיבלו את הפיצויים המגיעים להם ממבצע "עם כלביא", ולכן גיבוש מתווה חדש בטרם הושלמה העברת הפיצויים הקודמים מעמיק את אי־הוודאות הכלכלית.⁷⁶

מבצע "שאגת הארי" המחיש כי גם לאחר שנים של אירועי חירום חוזרים, מנגנון המענה הכלכלי של המדינה עדיין נשען במידה רבה על פתרונות זמניים, פרסום מאוחר והסדרה חלקית. אף שהופעלו מסלולי פיצוי, דיור חלופי, סיוע לרשויות והקלות לעסקים ולעובדים, בפועל נותרו פערים של ודאות, נגישות, תיאום ומהירות ביצוע. בכך חזר והתגלה הפער בין היקף הצורך בשטח לבין קיומו של מנגנון קבוע, פשוט ומוכן מראש.

ושילמו להם בממוצע כ־10% מסכום הפיצוי שקיבלו. גם במתווה הנוכחי קיים חשש כי ריבוי התנאים והצורך בהגשת מסמכים יובילו עסקים ואזרחים להוציא חלק מן הפיצוי על ליווי מקצועי, במקום לממש את הזכאות באופן פשוט וישיר.⁷⁷ קושי זה עלול להיות חמור במיוחד בקרב אוכלוסיות עם אוריינות דיגיטלית נמוכה או שליטה חלקית בעברית. מבקר המדינה כבר הצביע בעבר על כך שחלק מן האזרחים התקשו להגיש מסמכים, להבין את ההנחיות ולתפעל את מערך הפיצויים באופן עצמאי. הבעיה עלולה להיות חריפה במיוחד בקרב אזרחים ותיקים, חלקים מן החברה החרדית והערבית, ואוכלוסיות נוספות שמתקשות בהתנהלות דיגיטלית או בעברית ברמה גבוהה. כאשר ההליך מתנהל כמעט כולו באופן מקוון וללא התאמות מספקות, יש חשש שאוכלוסיות אלו יתקשו למצות את זכויותיהן במלואן.⁷⁸ סוגיה נוספת שנתרה עמומה היא מצבן של אוכלוסיות שאינן אזרחיות ישראליות, כגון תיירים או עובדים זרים שרכושם נפגע, שכן גם במתווה הנוכחי לא הובהר מראש באופן מספק כיצד יוכלו מי שאין ברשותם תעודת זהות ישראלית להגיש תביעות ולקבל מענה. היעדר הסדרה מוקדמת בנושא זה עלול ליצור פערי נגישות ולמנוע מחלק מן הנפגעים לממש את זכאותם.⁷⁹

מרשות המסים נמסר כי בענף החקלאות, במסגרת המסלול האדום, הוגשו מאז מלחמת חרבות ברזל כ־1,600 תביעות, וכעת נותרו פתוחות כ־400 תביעות בלבד, בעיקר המקרים המורכבים ביותר. עוד נמסר כי ברוב התיקים הללו כבר שולמו מקדמות משמעותיות. בנוסף הוצגו שלושה מסלולים לטיפול בנזק ישיר: מסלול מהיר של עד 30 אלף ש"ח ללא שמאי; מסלול שמאי, שבו הניזוק מקבל פיצוי ומבצע את התיקון בעצמו; ומסלול ייעודי למעוטי יכולת, שבו חברת עמיגור מבצעת את השיקום. מן הדיון עלה גם כי לצד ההכרה בכך שרשות המסים פועלת תחת עומס וב"תנאי לחץ", עדיין קיימים עיכובים ממושכים בטיפול בתביעות, ולעיתים חולפים חודשים עד לסיום ההליך. נציגי העצמאים והעסקים הדגישו כי חוסר הוודאות עצמו הפך לחלק מהפגיעה הכלכלית, במיוחד עבור עסקים

<https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press16032026n.aspx> 74

https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press15032026c.aspx?utm_ 75

https://main.knesset.gov.il/news/pressreleases/pages/press15032026c.aspx?utm_ 76

71 מערך הדיגיטל הלאומי, שאגת הארי – מתווה חל"ת ופיצוי לעסקים בשעת חירום, מרץ 2026

72 מערך הדיגיטל הלאומי, שאגת הארי – מתווה חל"ת ופיצוי לעסקים בשעת חירום, מרץ 2026

73 מערך הדיגיטל הלאומי, שאגת הארי – מתווה חל"ת ופיצוי לעסקים בשעת חירום, מרץ 2026

המלצות

1. יצירת מתווה פיזויים ומענה למגזר העסקי ההולם לתרחישי מלחמה שונים וההתפתחות בפועל

כיום המתווה ל"שאגת הארי" מתייחס למלחמה שמסתיימת באפריל בלבד. כפי שהמציאות לימדה אותנו, נראה כי המתווה מראש לא נבנה באופן מותאם להתמשכות המלחמה ועצימותה. יש לתקן זאת במתווה המוצע.

2. להקים במשרד האוצר מערך מילואים אזרחי

המערך יאפשר תגבור מהיר של כוח האדם המקצועי בשעת חירום. המלחמה המחישה כי דווקא כאשר הביקוש לשירותים ציבוריים ולמענים כלכליים גדל, אין למדינה מנגנון סדור להרחבת כוח האדם ולהתאמתו לצורכי החירום.

3. חיזוק המבנה הארגוני והניהולי של קרן הפיזויים

מבקר המדינה המליץ כי רשות המסים תבחן מחדש את המבנה הארגוני של קרן הפיזויים ומוקדי הנזק הישיר, ותגבש מודל ניהולי סדור שיבטיח כפיפות מקצועית ומינהלית ברורה, מנגנוני בקרה קבועים וכוח אדם ייעודי לטיפול מהיר ויעיל בתביעות בשעת חירום.⁷⁷

4. השלמת מערכת דיגיטלית אחודה להגשת תביעות ולניהול הטיפול בהן

מבקר המדינה המליץ להשלים את פיתוח מערכת השליטה והבקרה של קרן הפיזויים, להשמיע מערכת דיגיטלית מלאה להגשת תביעות, ולשפר את התאמתה לצורכי השטח כך שתאפשר ניתוב תביעות, בקרה על עבודת הצוותים ומתן שירות מהיר ומדויק יותר לניזוקים.⁷⁸

5. הסדרת מנגנון מתואם לשיקום מבנים, תשתיות ורשויות מקומיות

מבקר המדינה המליץ לקבוע נוהל עבודה משותף בין קרן הפיזויים למשרד הבינוי והשיכון, שיגדיר מראש את

חלוקת האחריות והסמכויות בשיקום מבנים ותשתיות שנפגעו. לצד זאת, נדרש שמשרד הפנים יקבע מנגנון סיוע לרשויות המקומיות בניהול פרויקטי שיקום, ומשרד האוצר יסדיר מנגנון לאיגום תקציבי השיקום ולמימון גורם מתכלל ברשויות שנפגעו.⁷⁹

6. הסדרת מנגנון הדיור החלופי למפונים

מבקר המדינה המליץ כי רשות המסים תקים מאגר ארצי זמין של בתי מלון וסוכני נסיעות, ותסדיר מראש את מנגנון הדיור החלופי גם בשגרה ולא רק בזמן חירום, כדי לאפשר פתרונות מהירים, גמישים ומותאמים למפונים.⁸⁰

7. עיגון בחקיקה קבועה וברורה את הפיזוי בגין נזק עקיף ולעדכן את מתווה הפיזויים כך שייתן מענה רחב וגמיש יותר

מן דיונים בכנסת עלה צורך להסדיר בחקיקה קבועה את תנאי הזכאות לפיזוי בגין נזק עקיף, במקום להמשיך להישען על הוראות שעה רבות. עוד עלה כי יש לעדכן את מתווה הפיזויים כך שייתן מענה גם לעובדים שעתיים, הורים לילדים עד גיל 14, עסקים בצמיחה ועסקים שמחזורם מעל 400 מיליון ש"ח, וכן לבחון מודלים גמישים יותר של חל"ת.

8. גיבוש מתווה רב-שנתי לשיקום הצפון ולסיוע לעסקים שנפגעו

מבקר המדינה המליץ לזרז מענה כולל ומערכתי לשיקום יישובי הצפון, לרבות מתווה רב-שנתי מפורט, תקציבי ומקורות מימון, מנגנון מעקב ובקרה על יישום החלטות הממשלה, והבטחת פעולה רצופה של ועדת השרים לשיקום ופיתוח הצפון. עוד הומלץ להכין תוכניות מגירה כלכליות ומסלולי סיוע ייעודיים לעסקים קטנים, לעסקים של משרתי מילואים ולעסקים שפוננו.⁸¹

79 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיזוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

80 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיזוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

81 דוח מבקר המדינה – הסיוע ליישובי הצפון ולעסקים הקטנים במהלך המלחמה – יוני 2025

77 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיזוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

78 דוח מבקר המדינה – ההיערכות והפעילות של רשות המיסים לפיזוי בגין נזקי מלחמה – ינואר 2026

MINISTRY OF FINANC

